

BỒI DƯỠNG LÒNG YÊU NƯỚC, ĐẠO ĐỨC GÁCH MẠNG CHO THẾ HỆ TRẺ THEO *DI CHÚC* CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

TS. LÊ HANH THÔNG⁽¹⁾

1 Bồi dưỡng, giáo dục đạo đức cách mạng cho thế hệ trẻ theo *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh

Những năm cuối đời, Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn không rời bỏ công việc của đất nước. Chuẩn bị cho sự ra đi của mình, Người đã để lại những dòng tâm huyết nhất (*Di chúc*) cho toàn dân tộc.

Chủ tịch Hồ Chí Minh bắt đầu viết *Di chúc* từ năm 1965 và các bản Di cáo được Người xem lại, bổ sung nhiều lần qua các năm. Từng câu, từng chữ trong *Di chúc* đều thể hiện sự suy tư, trăn trở, toát lên tinh thần nhân sinh, nhân đạo của người Cộng sản: tất cả vì con người, vì hạnh phúc của nhân dân, vì sự phát triển của dân tộc Việt Nam và nền hòa bình thế giới.

Từ bản *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh được công bố vào năm 1969 đến các Di cáo trước đó đều cho thấy, *Di chúc* không chỉ là lời nhắn gửi, lời chào vĩnh biệt thân ái với toàn Đảng, toàn dân mà còn là một văn kiện quan trọng mang tính lý luận và thực tiễn sâu sắc. Trong *Di chúc*, bên cạnh những

lời dặn dò, nhắn nhủ tâm huyết như người chủ gia đình sắp đi xa, Hồ Chí Minh đã để lại những chỉ dẫn cụ thể đối với từng công việc. Với tư cách là Chủ tịch nước, là người đứng đầu Đảng, những chỉ dẫn của Người có ý nghĩa như những tư tưởng cơ bản trong chiến lược, sách lược của cách mạng Việt Nam. Một trong những việc được Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập đến nhiều nhất là vấn đề con người, đặc biệt là giáo dục đạo đức cách mạng cho thế hệ trẻ. Trong *Di chúc*, ngay sau công tác Đảng (vấn đề đầu tiên được nói đến), việc thứ hai mà Người nhắc đến là đào tạo, bồi dưỡng cho thế hệ trẻ. Bởi vì, theo Người, thế hệ trẻ là người chủ tương lai, là “rường cột” của nước nhà. Điều này được thể hiện rất rõ trong tư tưởng của Người khi lãnh đạo cách mạng Việt Nam.

Đề cập đến thế hệ trẻ, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định: “đoàn viên và thanh niên ta nói chung là tốt, mọi việc đều hăng hái xung phong, không ngại khó khăn, có chí tiến thủ. Đảng cần phải chăm lo giáo dục đạo đức cách mạng cho họ, đào tạo họ thành những người thừa kế xây dựng CNXH vừa “hồng”, vừa “chuyên””¹.

Như vậy, thế hệ trẻ được Người mong đợi ở đây là những đoàn viên, thanh niên trong sự nghiệp xây dựng đất nước. Khi đánh

⁽¹⁾ Nguyên cán bộ Học viện Chính trị khu vực II, Học viện CTQG Hồ Chí Minh

¹ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.15, Nxb CTQG, HN, 2011, tr.622

giá về thể hệ trẻ, Người luôn nhìn nhận đó là lực lượng trẻ, khỏe, đầy năng lực, luôn hăng hái, tích cực tham gia mọi công việc, không ngại khó khăn; có chí tiến thủ, biết vươn lên thực hiện những ước mơ, hoài bão lớn. Đây là những đức tính tốt đẹp rất cần thiết đối với người cách mạng. Theo Hồ Chí Minh, để xây dựng CNXH, cần có những con người XHCN - những con người có vai trò quan trọng trong sự nghiệp vĩ đại này.

Trong quá trình chỉ đạo cách mạng Việt Nam, mặc dù bận rộn trăm công, nghìn việc, nhưng Hồ Chí Minh vẫn dành tình cảm cho thế hệ trẻ. Người không chỉ quan tâm bằng sự chăm sóc, yêu thương mà còn là tấm gương lớn cho tuổi trẻ bằng sự cống hiến cả cuộc đời mình cho cách mạng. Người thường xuyên quan tâm, động viên, chỉ dẫn, giáo dục cho thế hệ trẻ; tin tưởng vào thế hệ trẻ, vào lực lượng thanh niên, nhìn thấy sức mạnh, khả năng của tuổi trẻ và vai trò đặc biệt quan trọng của lực lượng này trong tương lai. Người khẳng định: "Thanh niên là người chủ tương lai của nước nhà. Thật vậy nước nhà thịnh hay suy, yếu hay mạnh một phần lớn là do các thanh niên"²; "Thanh niên là người tiếp sức cách mạng cho thế hệ thanh niên già, đồng thời là người phụ trách dìu dắt thế hệ thanh niên tương lai"³. Hồ Chí Minh đánh giá cao vai trò, sức mạnh của thanh niên. Tuy nhiên, theo Người, thanh niên cần được bồi dưỡng, giáo dục, phát triển toàn diện để có đủ khả năng góp phần dựng xây đất nước. Do vậy, Hồ Chí Minh đề nghị Đảng cần chăm lo giáo dục đạo đức cho họ (thanh niên), đào tạo họ thành những người thừa kế sự nghiệp xây dựng CNXH vừa "hồng" vừa "chuyên".

Chính vì gửi gắm niềm tin vào thế hệ trẻ nên Người luôn mong họ phải ra sức phấn đấu, rèn luyện để trở thành người có ích cho

xã hội. Hồ Chí Minh xác định, bồi dưỡng đạo đức cách mạng cho thế hệ sau là việc hết sức quan trọng và rất cần thiết. Với Người, để giúp ích cho xã hội, con người phải có cả hồng và chuyên, đức và tài. Người khẳng định: người có đức mà không có tài làm việc gì cũng khó, người có tài mà không có đức là người vô dụng. Có đức, có tâm huyết, nhiệt tình nhưng thiếu hiểu biết, không có khả năng chuyên môn sẽ rất khó khăn để hoàn thành công việc. Ngược lại, có khả năng, có tài, trình độ chuyên môn cao nhưng xuất phát từ lợi ích, động cơ cá nhân, không quan tâm đến công việc chung, lợi ích của tập thể thì sẽ trở thành người vô dụng, thậm chí có thể gây hậu quả xấu cho xã hội. Do đó, trong công tác giáo dục, đào tạo, bồi dưỡng thế hệ trẻ, cần có những định hướng đúng đắn để giúp họ trở thành những con người có ích cho xã hội. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, giáo dục cho thế hệ trẻ trước hết phải giáo dục đạo đức nói chung, đạo đức cách mạng nói riêng. Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng, sự nghiệp "trồng người" là hết sức quan trọng. Để xã hội phát triển bền vững thì phải có những con người biết vì dân, vì nước, tiếp bước con đường cách mạng của các thế hệ đi trước.

Liên hệ với thực tiễn hiện nay, càng thấm thía hơn những điều Người dạy. Thực tế hiện nay đã chứng minh, để đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp đổi mới và xu thế hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, thanh niên chính là lực lượng nòng cốt, tiên phong, đi đầu trong sự nghiệp cách mạng. Trên cơ sở nắm vững khoa học, kỹ thuật - công nghệ, thành thạo ngoại ngữ, hiểu biết toàn diện về mọi mặt, lực lượng trẻ mới có thể đáp ứng được những yêu cầu trên. Vì vậy, giáo dục nâng cao trí tuệ, phẩm chất đạo đức cách mạng cho thế hệ trẻ là việc làm cấp bách, hết sức quan trọng đối với nước ta hiện nay.

Nhận thức rõ điều này, trong nhiều năm qua, Đảng và Nhà nước đã tập trung đầu tư

² Hồ Chí Minh, *Sđd*, t.5, tr.216

³ Hồ Chí Minh, *Sđd*, t.13, tr.298

manh mẽ cho giáo dục - đào tạo. Trường, lớp được thành lập ngày càng nhiều, số lượng sinh viên ra trường ngày càng đông, tỉ lệ thạc sĩ, tiến sĩ, phó giáo sư, giáo sư không ngừng tăng lên. Tuy nhiên, trên thực tế, chất lượng đào tạo không cao, nguyên nhân là do tâm lý chạy theo bằng cấp, sự quản lý lỏng lẻo của ngành giáo dục; định hướng giáo dục - đào tạo chưa phù hợp với nhu cầu thực tiễn; tiêu cực phát sinh trong lĩnh vực giáo dục - đào tạo ngày càng nhiều. Những hiện tượng này xuất hiện do sự tác động từ nhiều mặt, trong đó có sự tác động của mặt trái cơ chế kinh tế thị trường. Sinh viên chỉ chú trọng chọn ngành nghề, chọn nơi làm việc có thu nhập cao; nhà trường tập trung đào tạo những ngành nghề "nóng" thu hút nhiều người học mà không quan tâm đến nhu cầu giáo dục đạo đức của xã hội. Hiện tượng sinh viên học đối phó, xin điểm, chạy theo bằng cấp ngày càng phổ biến. Chất lượng đào tạo không cao, việc sử dụng nguồn lực lao động trẻ còn hạn chế. Nhiều sinh viên ra trường không xin được việc làm hoặc làm những công việc không phù hợp với chuyên môn được đào tạo. Những sinh viên, nghiên cứu sinh du học nước ngoài học giỏi, tài năng hoặc không muốn trở về phục vụ đất nước, hoặc trở về cũng không được sử dụng hết khả năng, thiếu môi trường làm việc, nghiên cứu thuận lợi.

2. Những vấn đề đặt ra

Hiện trạng trên đặt ra những vấn đề ***cần giải quyết trong công tác giáo dục đối với thế hệ trẻ ở nước ta hiện nay.***

- Giáo dục cho thanh niên theo *Di chúc* của Hồ Chí Minh phải chú trọng cả đức và tài. Thực trạng nền giáo dục ở nước ta hiện nay đang tạo cho người học những suy nghĩ sai lệch, chỉ quan tâm chú trọng đến chuyên môn, coi thường việc rèn luyện phẩm chất đạo đức. Xu hướng này làm cho người học chạy theo những động cơ, mục đích cá nhân, khó phát triển một cách toàn diện. Để trở

thành người có ích cho xã hội, trước hết phải đáp ứng được những nhu cầu của xã hội, phục vụ cho đất nước, xã hội được nhiều nhất. Phục vụ tốt cho xã hội cũng chính là phục vụ tốt cho bản thân. Ngày nay, đạo đức cách mạng được thể hiện rõ nhất ở mỗi người thông qua hiệu quả, năng suất lao động, sự đóng góp cho xã hội. Đó là thước đo đạo đức, lòng yêu nước, yêu CNXH của mỗi người.

- Để thế hệ trẻ phát triển toàn diện, xã hội cần có những định hướng giáo dục đúng đắn cho các em từ khi còn nhỏ. Đặc biệt, với thanh niên là lớp người đã trưởng thành và định hình nhân cách cần có những phương thức giáo dục phù hợp, hướng họ vào các hoạt động xã hội, gắn cá nhân với tập thể. Qua đó nâng cao nhận thức, trách nhiệm của họ với cộng đồng và xã hội.

- Trong điều kiện hiện nay, để thế hệ trẻ có thể phát huy hết năng lực phục vụ đất nước, cùng với việc giáo dục về đạo đức, cần tạo điều kiện thuận lợi để họ được học tập, nâng cao tri thức, trình độ học vấn trên mọi lĩnh vực. Bên cạnh việc nâng cao trình độ khoa học - kỹ thuật, cần tạo cơ hội cho họ đóng góp sức lực vào sự nghiệp chung. Nguồn lực lao động trẻ ở nước ta hiện nay rất lớn, nhưng việc sử dụng còn lãng phí, chưa tận dụng triệt để. Một bộ phận khá đông đội ngũ thanh niên trong độ tuổi lao động chưa qua đào tạo, cùng với đó là một số được đào tạo nhưng chưa có việc làm. Đây không chỉ là sự lãng phí nguồn lực lao động của xã hội mà còn ảnh hưởng trực tiếp đến tâm lý, sự phát triển năng lực của thế hệ trẻ, triệt tiêu tính tích cực, năng động, sáng tạo của họ. Nhiều hiện tượng tiêu cực phát sinh trong lứa tuổi vị thành niên xuất phát từ những lý do này. Để giải quyết hiện trạng trên, nhiều địa phương đã hình thành những trung tâm xúc tiến việc làm, song số lượng lao động trẻ vẫn dư thừa khá lớn. Vì vậy, cần có những giải pháp tích cực hơn □